

Ekonomporträtt: Guy Arvidsson 1918–1973

Guy Arvidssons främsta insatser som forskare låg inom ränte- och investerings-teorin, i analyser av teorin för indexlån samt i bidrag inom välfärdsteorin. En viktig insats var här hans analys av konsumentöverskotts-begreppet som han tillämpade vid sin precisering av villkoren för optimal allokering av forskningsresurser inom läkemedelsindustrin. Han hade sinne för viktiga praktisk-politiska problem och en analytisk förmåga att lösa dem. Arvidsson var en framstående och färgstark person som lämnade få personer oberörda.

1. Familjebakgrund

Guy Arvidsson kom från Sösdala där hans far var egen företagare. Denne ägnade sig åt torvbrytning och hade en egen butik. Arvidssons mor var konstnärligt begåvad. Hon dog dock i relativt unga år. Arvidsson gifte sig med Marianne, född Hellström, byrådirektör vid Pris- och kartellnämnden. Med henne fick han två söner, Dag som blev kirurg och Johan som blev civilingenjör från KTH. Arvidssons fru, i dag 92 år gammal, berättar piggt om sin egen karriär och sitt arbete för nationalekonomer som Karin Kock, Alf Johansson och Gösta Bagge, senare professorer i ämnet samt Dag Hammar-skjöld, sedermera FNs generalsekreterare. Med sin första man fick hon en son, Jan-Erik Björk, så småningom professor i matematik vid Stockholms universitet. I vuxen ålder arbetade han en hel del tillsammans med Arvidsson som var en matematiskt inriktad nationalekonom.

Arvidsson tog studenten i Hässleholm och studerade nationalekonomi vid Lunds universitet. Där skrev han om kapitalteori och räntepolitik i sin avhandling för filosofie licentiatexamen år 1944. Hans lärare och examinator var professor Johan Åkerman. Under andra världskriget gjorde han under ett års tid en studieresa till University of Cambridge i England vilken kom att spela en stor roll för hans framtida arbeten. Där träffade han bland andra John Maynard Keynes, vars teorier han senare kommenterade (Arvidsson 1952, 1960). Under 1950- och 1960-talen var Arvidsson anställd i statliga verk som Riksgäldskontoret, inom statliga utredningar som stabiliseringsutredningen och koncentrationsutredningen, samt utredningar om finansiering av bostäder.

År 1961 utnämndes Arvidsson till professor i nationalekonomi vid Lunds universitet. Hans stora insats där var att modernisera ekonomutbildningen genom att introducera internationellt accepterade teoribildningar som allmän bas. Dessa standardteorier kom att ersätta ett antal olika idiosynkra-

ROLAND ANDERSSON OCH INGEMAR STÅHL

Roland Andersson är nationalekonom och professor vid Enheten för bygg- och fastighetsekonomi, KTH, Stockholm. Hans verksamhet har inriktats på välfärdsteoretiska tillämpningar som av cost-benefit- och prissättning av transporter och energi, utveckling av hyresreglering, utveckling av skolor, analys av lärosäten och regionala innovationer. rolanda@abe.kth.se

Ingemar Ståhl är fil lic i nationalekonomi och professor emeritus vid Lunds universitet.

Ingemar Ståhl har bidragit med texten om Arvidssons insatser vid Lunds universitet och hans arbete med indexlån. Övriga delar står Roland Andersson för. Ett varmt tack riktas till Olle Björk, Mats Bohman, Christina och Lars Jonung, Harald Niklasson, Solveig Ståhl och Ann-Charlotte Ståhlberg för värdefulla kommentarer till vårt porträtt.

tiska ansatser som hade karakteriserat den tidigare ekonomutbildningen. För att få full förståelse för Guy Arvidssons insatser bör man erinra om förhållandena vid svenska universitet och inom ämnet nationalekonomi under efterkrigstiden. Den nu gällande uppdelningen i mikroekonomi och makroekonomi introducerades först under 1950-talet. Den mikroekonomiska teorin hade sin bas i bl a arbeten av Paul Samuelson (*Foundations of Economic Analysis* 1948) och Sir John Hicks (*Value and Capital* 1939) medan den makroekonomiska teorin har sina rötter i John Maynard Keynes arbeten. De nämnda verken representerade en standardteori som numera är allmängods i flertalet ekonomutbildningar världen över.

Arvidsson avslutade i början av 1960-talet sitt uppdrag som sakkunnig i den statliga Värdesäkringskommittén som lade fram ett betänkande om indexlån för finansiering av bostäder. Han utnämndes samtidigt till ordförande för koncentrationsutredningen inom Finansdepartementet. Inom ramen för denna utredning publicerades flera betänkanden som under hans ledning blev akademiska avhandlingar. Arvidsson utnämndes 1969 till professor i nationalekonomi vid Stockholms universitet där han verkade till sin död 1973.

Enligt Bengt-Christer Ysanders utmärkta bibliografi över Arvidssons arbeten (1974) kan hans forskningsinsatser delas in i följande tre huvudområden: ränte- och investeringsteori, indexlån samt bidrag till välfärds-teorin.

2. Ränte- och kapitalteori samt indexlån

Redan i sin licentiatavhandling skrev Guy Arvidsson om ränte- och kapitalteori. I sin artikel "Om räntans grunder" (1953) argumenterade han för Böhm-Bawerks ståndpunkt som talar för en positiv ränta. John Hicks arbete *Value and Capital* (1939) med neoklassisk mikroteori och teorin för allmän jämvikt som grund fick ett stort inflytande på Arvidsson och på hans fortsatta arbeten, bl a om indexlån som en metod att motverka inflationens effekter på lånefinansieringen av bostäder (1958a, 1958b, 1959a, 1959b, 1959c, 1962, 1966).

Arvidsson undersökte tillsammans med Krister Wickman, sedermera industriminister, ränteförändringarnas effekter på näringslivet (1955). Räntehöjningen i kombination med en investeringsskatt som samtidigt infördes gav en unik möjlighet att studera dessa åtgärders effekter på näringslivet. Arvidsson analyserade denna situation som enligt modern terminologi skulle kunna betecknas som ett naturligt experiment. På grundval av en enkätundersökning (Arvidsson 1956) kunde de jämföra industris investeringsplaner med dess planer före räntehöjningen och införandet av investeringsskatten 1956.

Under 1950-talet blev inflationen ett uppmärksammat samhällsekonomiskt problem. Detta ledde bl a till att den privata försäkringssektorn anlätade Tord Palander, professor i nationalekonomi vid Uppsala univer-

sitet, för en utredning om indexlån vilken publicerades 1957. Regeringen tillsatte 1960 också en utredning, Värdesäkringskommittén, för att studera bl a frågan om införande av indexlån. Med ett sådant lån skulle kapitalvärdet följa prisutvecklingen samtidigt som lånets avkastning, realräntesatsen, skulle vara lägre än nominalräntesatsen på ett penninglån. Per Eckerberg, som då var landshövding i Linköping, utsågs till kommitténs ordförande och Guy Arvidsson blev ledamot. För kommitténs räkning rekryterade Per Eckerberg ett par unga ekonomer, Kjell-Olof Feldt, längre fram i tiden välkänd finansminister och Ingemar Ståhl som senare efterträdde Arvidsson på professuren i Lund. Arvidssons viktigaste bidrag till teorin för indexlån var hans starka betoning av att räntedifferensen mellan penninglån och indexlån återspeglade inflationsförväntningarna. Detta innebar att realräntesatsen på ett indexlån plus inflationsförväntningarna svarade mot penningräntesatsen (nominalräntesatsen).

Värdesäkringskommittén, som hade ett stort antal ledamöter, arbetade under flera år och lade fram ett massivt slutbetänkande år 1963. Det var nog bara sekretariatet och några få ledamöter (professionella ekonomer och försäkringsbolagens representanter) som till fullo förstod den djupare innebörden av teorin för indexlån. Det är få frågor inom tillämpad ekonomisk teori som har studerats så ingående som just indexlån men gett så begränsade omedelbara resultat. Finansdepartementets intresse för utredningen var tämligen klen. Utredningens resultat påverkade inte heller den förda penningpolitiken som vid denna tid var politiskt styrd med en starkt reglerad ränta och kreditmarknad.

Bostadspolitiken under efterkrigstiden hade fått ett allvarligt problem genom den relativt höga inflationstakten. Självkostnadshyror karakteriserade hyrespolitiken vilket innebar att hyrorna skulle garantera att fastighetsägarna skulle kunna betala den tämligen höga nominalräntesatsen. Det innebar också en betydande sk hyressplittring där nyproducerade lägenheter fick en högre hyra än lägenheter i det äldre beståndet. Guy Arvidsson inte bara observerade detta förhållande – han tillämpade också sina kunskaper om indexlån och var instrumentell vid konstruktionen av de sk paritetslånen. Innebörden av dessa lån var att en del av differensen mellan nominalräntesatsen och en hypotetisk realräntesats lades till det lånade kapitalet. Effekten av denna lånekonstruktion blev att lånets värde till stor del kunde följa prisutvecklingen på bostadsmarknaden. Med paritetslånen fullföljde Guy Arvidsson sina teoretiska arbeten inom Värdesäkringskommittén.

3. Koncentrationsutredningen

Finansdepartementet tillsatte koncentrationsutredningen mot bakgrund av en uppmärksammas bok *Koncentration och storföretag*, skriven av den blivande partiledaren för Vänsterpartiet-kommunisterna, C H Hermanson, 1959. I denna bok framhölls maktkoncentrationen inom det svenska näringslivet som ett problem. Som ordförande för koncentrationsutred-

ningen blev Guy Arvidssons uppgift att kartlägga och analysera maktkoncentration och konkurrensförhållanden inom den privatägda industrin. Joe Bains analyschema *structure, conduct and performance*, som denne hade presenterat i sin bok *Industrial Organisation* (1959), blev utgångspunkt för utredningen. Arvidsson anställde en grupp unga ekonomer som under hans ledning skrev avhandlingar inom ramen för utredningen: Tony Hagström (1968), Alf Carling (1968), Roland Andersson (1969) och Gunnar Ribrant (1970).

Guy Arvidsson såg till att koncentrationsutredningen fick tillgång till hemligstämplade konkurrensutredningar som låg inlåsta i plåtskåp hos gamla Pris- och kartellnämnden, numera Konkurrensverket. En sådan utredning om oljehandeln visade att medan två svenska oljebolag gjorde vinster i Sverige gick de utländska storbolagens, *The Seven Sisters*, dotterbolag i Sverige med stora förluster, s k *down stream losses*. Ett räkneexempel genomfördes över hur de internationella oljebolagens resultat i Sverige skulle ha varit om de i stället hade använt samma avräkningspriser som de svenska oljebolagens inköpspriser på den internationella oljemarknaden. Detta visade på ett betydande positivt netto, ett mer rimligt resultat än det som officiellt hade presenterats av de internationella oljebolagen (SOU 1966:21).

Roland Andersson genomförde en fallstudie av läkemedelsindustrins struktur, marknadsformer och lönsamhet (1969). Arvidsson inspirerades härav till ett av sina främsta arbeten, kapitel 10 i betänkandet om läkemedelsindustrin; se nedan. På marknaderna för läkemedel rådde olika marknadsformer, alltifrån monopol för läkemedel med starkt patentskydd som Astras lokalbedövningsmedel Xylocain till många konkurrenter som för huvudvärkstabletter, s k *me too*-preparat. Uppgiften blev att kartlägga och förklara skillnader i marknadsformer mellan olika delmarknader och att undersöka vilka skillnader i lönsamhet som detta ledde till. Hela kedjan av företagets forsknings- och utvecklingsarbete, kommersiellt exploaterbara och patentskyddade läkemedel, marknadskoncentration samt effekter i form av lönsamhet studerades. För att kunna genomföra sådana studier krävdes att utredningen fick tag i en rad uppgifter som endast läkemedelsföretagen hade tillgång till. Men dessa var inte hånade att lämna ifrån sig dessa. För att få tillgång till dem krävdes det att regeringen beslutade om en särskild lag. Guy Arvidsson kom upp från Lund och engagerade sig för att en sådan lag skulle komma till stånd, vilket den också gjorde. Med visst välbehag kallade Guy Arvidsson denna för Lex Arvidsson.

Läkemedelsföretagen hade en i förhållande till andra branscher mycket hög procentandel utgifter för forskning och utveckling. Den procentandel som avdelades för information och reklam var ännu högre, ca dubbelt så hög. Huvudsekreteraren för koncentrationsutredningen Tony Hagström som under tiden rekryterats till det nyinrättade Industridepartementet försåg ministern där, Krister Wickman, med uppgifter från utredningen. Wickman använde dessa uppgifter om läkemedelsindustrin i ett uppmärksam-

mat politiskt tal där han kritiserade utgiftsrelationen mellan forsknings- och utvecklingsarbete å ena sidan och information och reklam å den andra. Utredningen om läkemedelsindustrin kom således att få politisk betydelse redan innan den kom i tryck. Något förstatligande av läkemedelsindustrin som fanns som ett konkret politiskt förslag hos Vänsterpartiet-kommunisterna och vissa företrädare för socialdemokratien blev det dock inte. I slutkapitlet argumenterade Arvidsson emot ett förstatligande.

4. Välfärdsteori

Guy Arvidsson introducerade tillsammans med Peter Bohm den formaliserade välfärdsteorin i Sverige. De frågor som stod i fokus var rent allmänt vilka skäl som finns för offentliga ingrepp om statsmakternas mål är att hushålla snarare än att slösa med landets resurser och hur beslutsunderlag ska utformas för att uppnå ett sådant mål. Arvidsson genomförde en ingående analys av konsumentöverskottsbegreppen. Hans intresse för ekonomisk välfärdsteori var nära relaterat till hans medverkan i en rad statliga utredningar. Han fick som anlita expert anledning att söka efter teoretiskt välgrundade och praktiskt användbara kriterier för bedömning av för- och nackdelarna med skilda politiska handlingsalternativ. ”Det finns inget så praktiskt som god teori” var ett talesätt som han gillade och ibland brukade. Arvidsson genomförde djupgående analyser av en rad ekonomisk-politiska frågeställningar och kritiska granskningar av den ekonomiska välfärdsteoris grundvalar och innebörd. En konsekvens av detta blev att flera av hans lärjungar kom att ägna sig åt tillämpad välfärdsteori på områden som bostads-, miljö-, sjukvårds-, trafik-, rätts- och arbetsmarknadspolitik.

Mot bakgrund av Guy Arvidssons intresse för bostadspolitik ter det sig naturligt att han ville tillämpa välfärdsteorin för att anvisa en lösning på de problem som uppkommit genom flera decennier med hyresreglering. Han lanserade en metod för avveckling av hyresregleringen till förmån för marknadshyror, den så kallade reversmetoden (1968). Om ett kompensationsbelopp omedelbart betalas ut från fastighetsägaren till hyresgästerna kan paretokriteriet *till nytta för någon, till skada för ingen* uppfyllas. Fastighetsägarna skulle få lov att höja hyrorna om de samtidigt skrev ut en revers på hyreshöjningarnas kapitalvärde, ett kapitaliserat belopp svarande mot den årliga mellanskillnaden mellan den nya och den gamla hyran. Jämviktsprusbildning kan därigenom uppnås med paretokriteriet strikt uppfyllt och med bibehållen inkomstfördelning.

Viktiga utgångspunkter för Guy Arvidssons forskning om konsumentöverskottsbegreppen var John Hicks artiklar om dessa begrepp (1941a, 1941b) liksom dennes bok *A Revision of Demand Theory* (1956). Arvidssons kombination av analytisk skärpa och pragmatism kommer tydligt till uttryck i hans ingående granskningar av konsumentöverskottsbegreppens teoretiska grundvalar och praktiska användbarhet; se Arvidsson och Niklas-

son (1968) och Arvidsson (1974). Arvidsson skrev om detta på följande sätt: "Consumers' surplus and analogous concepts have long formed more or less obvious ingredients of the analytical apparatus applied to public enterprise, transportation and like sectors. At the same time, however, it may be noted that the indispensability and even desirability of these concepts are questioned or flatly denied in some quarters" (1968, s 1-2). Arvidsson såg detta som uttryck för en slags dubbelmoral: "... the concept is generally used but held in low esteem by respectable people" (1968, s 2). Som representanter för *respectable people* nämner han J de V Graaff (1957) och P A Samuelson (1948), som båda har hävdad att det finns mer direkta metoder som är att föredra. Arvidsson påpekar att vare sig någon av de båda nyssnämnda eller någon annan presenterat några explicita beskrivningar av de påstått bättre metoderna. Hans egna analyser fick honom att uttalat betvivla att sådana alternativa metoder ens kan existera.

Arvidsson tillämpade sina forskningsresultat om konsumentöverskott inom ramen för koncentrationsutredningen i slutkapitlet som han skrev till delbetänkandet om läkemedelsindustrin (1969). Han utgick där från en artikel av Arrow (1962), där denne pekade på förekomsten av flera marknadsimperfectioner som bristande delbarhet (skalfördelar), "inappropriability", dvs bristande möjligheter att fullt ut privatisera det värde som ett forskningsresultat kan innebära, samt osäkerhet. Detta leder till underforskning om resursallokeringen sker enbart efter företagsekonomiska lönsamhetskriterier. Enligt Arrow motiverar detta statliga insatser. Arvidsson utgår från paretokriteriet.

Arvidsson modifierade Arrows slutsats om en allmän tendens till underforskning och visade att i en *second best* värld kan det också förekomma överforskning. Med användning av konsumentöverskottsbegreppet preciserade Arvidsson för det första villkoret för att underforskning kan förekomma, för det andra villkoret för att det samtidigt kan förekomma överforskning, nämligen då priserna i väsentlig grad överstiger de kortsiktiga marginalkostnaderna; se även hans not om överforskning (1970a). Som exempel på överforskning pekade han på de många s k synonyma preparaten inom läkemedelsindustrin (1970b). Arvidssons slutkapitel till betänkandet får betecknas som ett av hans främsta arbeten.

Under sin tid som professor vid Nationalekonomiska institutionen på Stockholms universitet bidrog Guy Arvidsson till att tillsammans med Peter Bohm (1974a, 1974b) förstärka välfärdsteorins ställning i såväl forskning som undervisning. Han initierade forskningsprojekt där välfärdsteorin tillämpades på transportområdet och bidrog till att nya kurser på området infördes. Han kritiserade 1963 års trafikbeslut som gick ut på att varje transportgren skulle svara för sina "egna kostnader", varigenom man missade att beakta den starka interdependensen dem emellan (1973). Inte heller fick han tillfälle att genomföra den övergripande värfärdsteoretiskt baserade analys av marknadsstruktur och bristande konkurrens inom svenskt näringsliv och bankväsen som Koncentrationsutredningens många delbe-

tänkanden hade lagt grunden till. Tyvärr medförde hans tidiga bortgång år 1973 att han inte kunde fullfölja sin forskning på detta område.

5. Guy Arvidsson som lärare och handledare

När Guy Arvidsson år 1961 blev professor i nationalekonomi vid Lunds universitet efter Johan Åkerman genomförde han stora förändringar, detta till viss förskräckelse för den stab av lärare och doktorander som då fanns på institutionen och som i flera fall fick dra sina färde. Han rensade ut gamla avhandlingar ur biblioteket. Han kasserade den rådande kurslitteraturen och införde bl a Erich Schneiders böcker, först på tyska sedan dessbättre i engelsk översättning (1962a, 1962b). En annan lärobok som han introducerade var Gardner Ackleys *Macroeconomic Theory* (1961), som bl a presenterade Keynes teori om "the marginal efficiency of capital", ett begrepp som Arvidsson också tidigare hade kommenterat (1960). Han rekryterade en rad unga lärare som amanuenser och extra universitetslektorer; se Delander (2003). Lärare och forskare rekryterades också från annan ort som Björn Thalberg från Socialökonomisk institutt i Oslo och Ingemar Ståhl från Stockholm.

Arvidsson var knappast någon lysande föreläsare. I Lund höll han en doktorandkurs på Assar Lindbecks då nyligen publicerade doktorsavhandling (1963). Det var många studenter som kom för att höra den nye professorn föreläsa. Men efterhand glesnade skarorna. Dessutom ställde Arvidsson hårda krav. Vid tentamen återstod fem studenter varav endast två klarade sig.

Som handledare såg Arvidsson sin roll som att vara kritiskt granskande snarare än uppmuntrande. Han lade inte fingrarna emellan när han synade manuskripten. Han var utan misskund när dessa enligt hans förmenande inte var bra. Ett av hans favoritskämt var att hota med att ta tillbaka examen om någon av hans elever eller för den delen kolleger sa något som han tyckte var dumt. Alla uppskattade dock inte den sortens skämt utan tog illa vid sig. Det hände att han skrämde studenter och medarbetare genom sin tuffa stil. Men det fanns de som fann nåd inför hans ögon.

Arvidsson satsade på doktorander som han tyckte hade förutsättningar att själva kunna bli professorer eller nå framträdande poster utanför det akademiska livet. Trots sin tidiga bortgång lyckades han väl med detta. Kjell-Olof Feldt blev finansminister och Ingemar Ståhl professor i Lund efter Arvidsson. Tony Hagström blev statssekreterare hos Krister Wickman och därefter chef för Televerket. Alf Carling blev generaldirektör för Konjunkturinstitutet och därefter under sex års tid rådgivare till Nelson Mandelas regering i Sydafrika. Roland Andersson blev professor på KTH, Stockholm och Harald Niklasson professor i Växjö.

6. Politiska kontakter

Guy Arvidsson hade kontakter med flera ledande socialdemokratiska politiker och tjänstemän i kanslihuset. Till dem hörde nationalekonomen Alf

Johansson, statssekreterare på Bostadsdepartementet samt senare utnämnd till professor i nationalekonomi. Per Åsbrink var vid denna tid riksbankschef. Han var kritisk till den rådande lågräntepolitiken och ville höja räntan. Alf Johansson var bekymrad över de ökade kostnaderna för bostadsbyggandet som en räntehöjning skulle leda till. Johansson tog hjälp av Arvidsson som var specialist på ränte- och kreditpolitik. På hans förslag blev Arvidsson kallad att inför dåvarande statsminister Tage Erlander och finansminister Per-Edvin Sköld hålla en föredragning om räntans effekter på bostadsbyggandet och peka på alternativa åtgärder till en räntehöjning. Arvidsson argumenterade för att Riksbanken skulle kunna använda andra åtgärder som redan stod till dess förfogande såsom att anpassa likviditetsrestriktioner och lånetak utan en räntehöjnings negativa effekter på bostadsbyggandet.

”De lyssnade på mig men satt där som egyptiska sfinxer utan att säga ett ord till kommentar av vad jag hade att säga”.¹

Det slutade med att regeringen inte tillät Per Åsbrink att höja räntan såsom han ville. På den tiden var det regeringen som avgjorde räntepolitiken, inte som nu då Riksbanken har en självständig ställning. Men ett år senare höjde Åsbrink plötsligt räntan efter en lång period med permanent låg ränta utan att i förväg informera regeringen. Som Arvidsson sedan visade ledde detta till drastiskt minskat bostadsbyggande (1958a). Åsbrink slapp avgå för sitt tilltag med räntehöjningen som inte var politiskt förankrad. I stället fick Per Eckerberg avgå i sin egenskap av ordförande i Riksbanksfullmäktige.

En annan nationalekonom som blev politiker och ingick i Arvidssons nätverk var Krister Wickman, som blev minister för ett nyinrättat industridepartement. Likaså var alltsedan arbetet i Värdesäkringskommittén kontakterna goda med en socialdemokratisk toppolitiker, sedermera finansminister, nämligen Kjell-Olof Feldt. Arvidsson var dock en partipolitiskt oberoende person och respekterades för detta.

7. Människan Guy Arvidsson

Guy Arvidsson var en otålig natur som förmedlade sina uppfattningar till studenterna barskt och rakt på sak. Den första kontakten som en av oss (Roland Andersson) fick med honom kan illustrera detta. Ett antal uppsatser för två betyg (60 hp poäng) skulle behandlas vid en rad seminarier, koncentrerade till en veckas tid. När Arvidsson först kom in i seminarierummet började han dela ut askkoppar, tände själv sin pipa, började bolma och torkade av sina glasögon med slipsen. Seminariet började avspänt och lovande tyckte vi. Men skenet bedrog. När opponenter på den första uppsatsen hade hållit på ett tag, avbröt Arvidsson honom otåligt och sa att det var solklart att uppsatsen skulle underkännas. Lika illa gick det för nästa uppsats. Så fortsatte det under hela veckan med få godkända uppsatser. Jag såg därför

¹ Yttrande av Arvidsson vid en konversation tillsammans med Alf Carling och Roland Andersson.

med viss bävan fram emot fredagen då min uppsats skulle behandlas. Den hade rubriken ”Reklamens samhällsekonomiska betydelse”. Opponenten menade att jag var alltför kritiskt inställd till reklamen. Arvidsson avbröt då honom i irriterade ordalag. Inte nog med att han fått förmiddagen förstörd genom ett sammanträde som ägnats åt en avhandling i religion. Nu skulle han dessutom behöva ägna sin dyrbara tid som professor åt reklam. Det var en förtjänst att min uppsats visade en kritisk attityd mot reklamen. Uppsatsen var ”väl godkänd”. Men jag hade kvar att genomföra en opposition på en uppsats. När jag efter en kort stund hade presenterat mina kritiska synpunkter avbröt Arvidsson mig i otålig ton och sa: ”Det räcker. Utmärkt opposition. Uppsatsen är däremot underkänd.”

Guy kunde inte länge uthärda det som han tyckte var dumma kommentarer på sina seminarier. Han hade då inte långt till kritiska uttalanden. Då en av de nya professorerna i företagsekonomi i Lund deltog i ett av Guys seminarier och fällde kommentarer som retade upp Guy brast han ut i sådana förolämpningar att hans professorskollega lämnade salen.

Under sin ungdom studerade Guy under en termin i England. Där träffade han, förutom John Maynard Keynes, Joan Robinson, en av få framstående kvinnliga forskare i ämnet vid denna tid. Då han tillfrågades om vad han tyckte om henne sa han: ”Hon hade för tjocka ben.”

Guy hade intresse för ekivoka skämt som särskilt visade sig när han hade tagit sig några glas vin. Man kunde då få höra honom berätta föga salongsfäiga men ofta roliga historier. Han hade en lite absurd och brutal humor i Falstaff Fakirs och Fritiof Nilsson Piratens anda, författare som han uppskattade mycket från sin tid i Lund. I Stockholm bjöd han hem oss unga forskare på får i kål som han själv hade lagat till. Hans skämtlyne och absurda humor kunde då vara avväpnande och försonade mycket av hans stundom burdusa och brutala framtoning.

I sin ungdom ägnade sig Guy åt flera olika idrotter som brottning, bandy, längdhopp, backhoppning och fotboll. Hans främsta idrottsliga insats var en femteplats i längdhopp i SM. Han hoppade bortemot 7 meter, längre än våra dagars Carolina Klüft. Guy var också mycket intresserad av fotboll. Hans styvson Jan-Erik Björk berättade under en intervju som vi gjorde med honom att Guy ofta tog med honom under hans unga år till Råsunda för att se på fotboll. Han uppfattar sig som ”Guys grabb”. Under sin tid som professor i Lund var Guy en högt uppskattad målvakt för Nationalekonomiska institutionens fotbollslag, liksom senare i ett liknande lag vid institutionen i Stockholm. Han gjorde vågade utrusningar, kastade sig hänsynslöst efter bollen och boxade ut den utan att bry sig om att han då ofta blev ordentligt nersmetad av leran, detta till hans medarbetares förtjusning.

Guys husgud var Knut Wicksell som på sin tid också var professor i nationalekonomi i Lund. I sitt ämbetsrum i Lund hade han ett porträtt av Wicksell. Guy hade den egenheten att han måste pröva alla tänkbara möbleringar av sitt ämbetsrum. Det var lite komiskt att se hur han under sina otaliga ommöbleringar varje gång flyttade med sig porträttet av Wicksell så

att han kunde se upp till honom och bli inspirerad. Wicksell var en mycket framstående forskare som inte drog sig för att göra provocerande uttalanden som retade upp folk. Man skulle kunna säga att Guy följde i hans spår.

8. Slutord

Guy Arvidsson främsta forskningsinsatser låg inom ränte- och investerings-teorin, med förslaget till indexlån för finansiering av bostäder samt inom välfärdsteorin med hans analys av konsumentöverskottsbegreppen som han tillämpade vid sin precisering av villkoren för en optimal allokering av forskningsresurser inom läkemedelsindustrin. Som en konsekvens av sitt intresse för praktisk politik var Arvidsson rätt mycket en pragmatiker. Han genomförde komplicerade teoretiska analyser samtidigt som han hade en ambition att uppnå praktiska lösningar på ekonomisk-politiska problem. Han bidrog därigenom med viktiga insatser inom flera statliga utredningar som Stabiliseringsutredningen, inom utredningar om finansiering av bostäder såsom Värdesäkringskommittén samt inom Koncentrationsutredningen. Kritik riktas mot att åtskilliga statliga utredningar inte är förutsättningslösa utan politiserade beställningsarbeten. Tillsättningen av Koncentrationsutredningen hade naturligtvis en politisk bakgrund. Men givet de allmänt formulerade direktiven om att utreda koncentration och konkurrensförhållanden i näringslivet blev arbetet i Koncentrationsutredningen under Guy Arvidssons ledning seriöst och förutsättningslöst.

Guy Arvidsson var en skarpsinnig, respektingivande och färgstark person. Han ställde hårda krav på tydlighet och konsistens såväl på sig själv som på andra. Detta tog sig ibland uttryck i skarp kritik av andra ekonomers skrifter, av vad han där såg som oklarheter, missledande förutsättningar eller rena tankefel. I flera fall var han långt före sin tid. Det kom att dröja innan hans förslag blev praktisk politik, som ofta är fallet med nya forskningsrön. Han var en burdus person men utrustad med en humor som försonade mycket, i vart fall för oss hans elever. Hans alltför tidiga bortgång i cancer endast drygt femtio år gammal var en stor förlust för ämnet nationalekonomi.

REFERENSER

Ackley, G (1961), *Macroeconomic Theory*, The Macmillan Company, New York.

Andersson, R (1969), *Läkemedelsindustrin*, SOU 1969:36, Esselte AB, Stockholm.

Arrow, K J (1962), "Economic Welfare and the Allocation of Resources for Invention", *The Rate and Direction of Inventive Activity*, National Bureau of Economic Research, Princeton.

Arvidsson, G (1952), "Ränte- och kreditmarknadsteoriens allmänna uppläggning – Keynes kontra 'the loanable funds approach'", manuskript.

Arvidsson, G (1953), "Om räntans grunder", *Ekonomisk tidskrift*, vol 55, s 1-14. (Även publicerad i *International Economic Papers*, nr 6, London and New York, 1956, s 23-33).

Arvidsson, G (1956), "En enkät rörande verkningarna av investeringsavgiften, kreditåstramningen och räntehöjningen på den svenska industrins investeringar 1955", *Ekonomisk Tidskrift*, vol 58, s 40-60.

Arvidsson, G (1958a), *Bostadsfinansiering och kreditpolitik*, Hyresgästernas förlag, Stockholm.

Arvidsson, G (1958b), "Om indexlån", *Ekonomisk Tidskrift*, vol 60, s 123-151.

- Arvidsson, G (1959a), "Bidrag till indexlånens teori I", *Ekonomisk Tidskrift*, vol 6, s 34-52.
- Arvidsson, G (1959b), "Bidrag till indexlånens teori II", *Ekonomisk Tidskrift*, vol 61, s 59-81.
- Arvidsson, G (1959c), "Synpunkter på indexlån", *Skandinaviska Bankens Kvartalstidskrift*, nr 1, s 114.
- Arvidsson, G (1960), "Några randanmärkingar till Keynes investeringsteori", *Ekonomisk Tidskrift*, vol 60, s 9-27.
- Arvidsson, G (1962), "Should We Have Index Loans?", i Hague, D C (red), *Inflation. Proceedings of a Conference Held by International Economic Association 1962*, McMillan, London.
- Arvidsson, G (1966), *Om indexlån som bostadslån och därmed sammanhängande frågor*, SOU 1966:44, Bilaga I, Stockholm s 355-383.
- Arvidsson, G (1968), "Om bostadspolitik, skatter och välfärd", *Bostadspolitik och samhällsplanering*, Stockholm.
- Arvidsson, G (1969), "Normativa aspekter", i *Läkemedelsindustrin*, SOU 1969:36, kapitel 10, Esselte AB, Stockholm.
- Arvidsson, G (1970a), "A Note on Optimal Allocation of Resources for R&D", *Swedish Journal of Economics*, vol 7, s 171-195.
- Arvidsson, G (1970b), "Not om överforskning", *Teknisk-Vetenskaplig Forskning*, vol 4, s 171-204.
- Arvidsson, G (1973), "Kommentarer till 1963 års trafikpolitiska beslut", *Ekonomisk Debatt*, årg 1, nr 5, s 314-325.
- Arvidsson, G (1974), "On Consumers' Surplus and Allied Concepts, Especially in Formulations of the Pareto Criterion", *Swedish Journal of Economics*, vol 76, s 314-325.
- Arvidsson, G och H Niklasson (1968), "Om konsumentöverskottet och närbesläktade begrepp", manuskript, Nationalekonomiska institutionen, Lunds universitet.
- Arvidsson, G och K Wickman (1955), "PM angående de samhällsekonomiska verkningarna av statens inlösen av de TGO tillhöriga aktierna i LKAB", SOU 1955:9, Bilaga 4, Stockholm, s 88-93.
- Bain, J (1959), *Industrial Organization*, Wiley, New York och London.
- Bohm, P (1974a), *Samhällsekonomisk effektivitet*, SNS Förlag, Stockholm (reviderad version 1986).
- Bohm, P (red) (1974b), *Transportpolitiken och samhällsekonomi*, LiberFörlag, Stockholm.
- Carling, A (1968), *Industrins struktur och konkurrensförhållanden*, Koncentrationsutredningen III, SOU 1968:5, Lund Economic Studies.
- Delander, L (2003), "Konsten att skriva läroböcker i nationalekonomi", Harrysson, L, O Mellander och J Peterson, *25 år i täten. En vänbok till Per-Gunnar Edebalk*, Meddelanden från Socialhögskolan 2003:2, Media-Tryck, Lunds universitet.
- Graaff, J de V (1957), *Theoretical Welfare Economics*, Cambridge University Press, Cambridge UK.
- Hagström, T (1968), *Kreditmarknadens struktur och funktionssätt*, Lund Economic Studies, Koncentrationsutredningen II, SOU:3, Stockholm.
- Hermansson, C H (1959), *Koncentration och storföretag*, Arbetarkultur, Stockholm.
- Hicks, J (1939), *Value and Capital. An Enquiry into Some Fundamental Principles of Economic Theory*, Clarendon Press, Oxford.
- Hicks, J (1941a), "The Rehabilitation of the Consumer's Surplus", *Review of Economic Studies*, vol 9, s 108-116.
- Hicks, J (1941b), "The Four Concepts of Consumer's Surpluses", *Review of Economic Studies*, vol 11, s 31.
- Hicks, J (1956), *A Revision of Demand Theory*, Clarendon Press, Oxford.
- Lindbeck, A (1963), *A Study in Monetary Analysis*, Almqvist Wiksell/Gebbers Förlag AB, Stockholm.
- Ribrant, G (1970), *Stordriftsfördelar inom industriproduktionen*, Koncentrationsutredningen VII, SOU 1970:30, Stockholm.
- Samuelson, P A (1948), *Foundations of Economic Analysis*, Harvard University Press, Cambridge, MA.
- Schneider, E (1962a), *Pricing and Equilibrium*, George AllenUnwin Ltd, London.
- Schneider, E (1962b), *Money, Income and Employment*, George Allen&Unwin Ltd, London.
- SOU 1966: 21, *Oljebranchen*, Koncentrationsutredningen I, Stockholm.
- Ysander, B-C (1974), "Guy Arvidsson. A Short Appraisal of his Contributions to Economics", *Swedish Journal of Economics*, vol 76, s 273-284.